

**HOLLAND
FESTIVAL 2015**

**YESTERDAY
TOMORROW**

ANNIE DORSEN

INFO

DO 4.6
THU 4.6

aanvang starting time

20:30 8:30 pm

locatie venue

Muziekgebouw aan 't IJ

duur running time

60 minuten, geen pauze

60 minutes, no interval

inleiding introduction

door by Thea Derks

19:45 7:45 pm

CREDITS

concept, regie concept, direction

Annie Dorsen

muzikale leiding music director

Joanna Bailie

algoritme-ontwerp algorithm design

Pierre Godard

geluidsontwerp sound design

Greg Beller

ontwerp videosysteem video systems design

Ryan Holsopple

lichtontwerp en technische productie lighting design and technical direction

Bruno Pocheron, Ruth Waldeyer

advies ontwerp design consultation

Kate Howard, Jeff Sugg

producent producer

Alexandra Rosenberg

uitgevoerd door performed by

Hai-Ting Chinn, Jeffrey Gavett, Natalie Raybould

coproductie coproduction

Holland Festival, Black Box Teater (Oslo), Performance Space 122 (New York), La Villette – Résidences d'Artistes 2015, L'Hippodrome, scène nationale de Douai, Théâtre de Gennevilliers with Festival d'Automne à Paris, Le Maillon-Wacken – Scène européenne – Strasbourg, théâtre Garonne – Scène européenne – Toulouse

met bijdrage van with additional support by

The MAP Fund, with the assistance of the Doris Duke Charitable Foundation and the Andrew W. Mellon Foundation; Mount Tremper Arts; Abrons Arts Center; New York State Council on the Arts, with the support of Governor Andrew Cuomo and the New York State Legislature

met dank aan thank you

Dylan Fried, Tian Jiang, Greg Purnhagen, Tomas Cruz, Wiesenburg, The Bach Project

wereldpremière world premiere

Amsterdam, 4 juni 2015

ANNIE DORSEN: YESTERDAY TOMORROW, EEN ALGORITMISCHE MUSICAL

door Thea Derks

Regisseur Annie Dorsen is bekend vanwege haar 'algoritmisch theater', waarin ze bestaande teksten uit elkaar pluist en weer in elkaar zet met behulp van computers. In *Hello Hi There* (2010) wierp ze een nieuw licht op een historisch gesprek tussen de Franse filosoof Michel Foucault en de Amerikaanse linguïst Noam Chomsky. Op het toneel zien we twee laptops via chatbots discussiëren over serieuze onderwerpen. Doordat zij de meest onverwachte zijpaden bewandelen, bevragen zij de optimistische verwachting dat machines uiteindelijk de mens kunnen vervangen. Tegelijkertijd illustreren ze de onmogelijkheid van werkelijke communicatie en verbinding.

In *A Piece of Work* (2013) scheidt een acteur, computers, geautomatiseerde belichting en videosystemen met elke uitvoering een compleet nieuwe versie van *Hamlet* van Shakespeare. Met behulp van algoritmische procedures betreft Dorsen de toeschouwer in een 'draaikolk van verbindingen tussen geheugen, taal en technologie', zoals te lezen valt op haar website. Zo wil zij deze laten nadenken over gevoelens van verdriet, afwezigheid en gemis.

Yesterday Tomorrow stelt de vraag hoe we de toekomst optimistisch kunnen blijven benaderen, ook al hebben we ons leven lang ervaren dat we de wereld niet wezenlijk kunnen veranderen: de dingen blijven gebeuren, er is geen aankomst, alleen beweging. *Yesterday Tomorrow* vormt samen met *Hello Hi There* en *A Piece of Work* een trilogie. In Dorsens eigen woorden: 'Zij maken een kleine reis, van nihilisme en verdriet, terug de wereld in met energie en hoop.' Deze gedachte roept een andere trilogie in herinnering, *No hay caminos, hay que caminar* (Er zijn geen wegen, je kunt alleen maar

lopen) van Luigi Nono, vorig jaar de centrale componist in het Holland Festival.

In haar nieuwe productie laat Dorsen geleidelijk de Beatles' hit *Yesterday* transformeren tot *Tomorrow*, een lied uit de musical *Annie*. Niet omdat ze er nu zo dol op is – ze vindt *Yesterday* een oversentimenteel cliché van nostalgie, *Tomorrow* een misschien nog truttiger cliché van optimisme – maar omdat ze wil onderzoeken wat het met ons doet dat de wereld voortdurend in beweging is. Kunnen we geloven dat dingen beter worden, ondanks alle redenen die we hebben om de toekomst te vrezen: de klimaatverandering, groeiend anti-intellectualisme, religieus fanatisme en onze eigen vlucht in een virtuele werkelijkheid?

Met andere woorden: zijn wij de speelbal van manipulaties van gezagsdragers, of zijn wij de scheppers van onze eigen toekomst? Dorsen beantwoordt de tweede vraag met een voorzichtig 'ja'. Terwijl ze met de drie zangers werkte aan *Yesterday Tomorrow* ontdekte ze dat de algoritmes veel mooiere muzikale weefsels produceren dan die van de oorspronkelijke liederen. In die zin worden deze 'ont-clichéd', een perfecte metafoor voor waar het stuk over gaat: zowel ons idee van het verleden als van de toekomst is een simplistische reductie, de echte wereld is chaotisch en complex. Maar ons vermogen deze noties los te koppelen van het cliché kan leiden tot energie en optimisme over de toekomst.

Yesterday Tomorrow heet een 'musical', hoewel dramatische interactie tussen de uitvoerders in traditionele zin ontbreekt. Er is geen karakterontwikkeling, noch is er een echt verhaal, de omschrijving wordt ironisch gebruikt. De zangers krijgen teksten en muziek voorgeschoteld via grote projectieschermen, die ook spaarzame informatie geven over hun bewegingen op het toneel. De lengte van het stuk is ietwat ongewis: weliswaar kan het aantal stappen waarin *Yesterday* transformeert tot *Tomorrow* vooraf worden vastgelegd, maar de computer volgt daarna zijn eigen pad, noten toevoegend, wijzigend of weglatend volgens strikte algoritmische regels. Dorsen: 'Ik hoop dat het publiek deze staat van voortdurende verandering meer met nieuwsgierigheid dan met verontrusting zal ondergaan.'

OVER ANNIE DORSEN

De in New York gevestigde Annie Dorsen studeerde af aan de Yale School of Drama en werkt in verschillende disciplines, zoals theater, film, dans en vanaf 2010 ook digitale producties. Maar op welk gebied zij ook actief is, altijd behandelt zij maatschappelijke en politieke thema's.

In 2008 schiep ze het interactieve *Democracy in America*, een 'vierdimensionale collage' opgebouwd uit de wensen van het publiek. De hele inhoud – van rekvisieten tot teksten, fysieke gebaren, kostuums, ideologische concepten, toneelplan en geluid – werd aangeleverd door het publiek zelf: kunst op een politieke manier gemaakt.

In datzelfde jaar won Dorsen een Obie Award voor haar regie van de Broadwaymusical *Passing Strange*. Gebaseerd op een libretto van de rockzanger Stew en gecomponeerd door Stew en Heidi Rodewald, verhaalt deze musical van de artistieke reis naar zelfontdekking van een jonge Afro-Amerikaan, met referenties aan het Franse existentialisme en de Duitse *Bildungsroman*.

In 2009 behandelde ze een vergelijkbaar thema in haar regie van Laura Karpman's muziektheaterstuk *Ask Your Mama*, een zetting van het gelijknamige gedicht van Langston Hughes' uit 1962. De hoofdrollen werden gezongen door de sopraan Jessye Norman en Tariq Trotter (a.k.a. Black Thought) van The Roots.

Vanaf 2010 onderzoekt Dorsen de mogelijkheden om nieuw werk te creëren door bestaand materiaal te bewerken met door computers gegenereerde algoritmes. Haar nieuwe stuk *Yesterday Tomorrow* vormt het slot van een trilogie, samen met *Hello Hi There* (2010) en *A Piece of Work* (2013).

meer biografieën op onze website hollandfestival.nl

ANNIE DORSEN: YESTERDAY TOMORROW, AN ALGORITHMIC MUSICAL

by Thea Derks

Director Annie Dorsen is famed for her 'algorithmic theatre', in which she takes apart and reassembles existing texts with the help of computers. In *Hello Hi There* (2010) she shed new light on a historic conversation between the French philosopher Michel Foucault and the American linguist Noam Chomsky. On the stage we see two notebooks discussing serious issues via chatbots. By veering off into the most unlikely digressions, they challenge the optimistic notion that machines can ultimately replace mankind, at the same time illustrating the impossibility of true communication and connection.

In *A Piece of Work* (2013) an actor, computers, automated lighting and video systems create a completely new version of Shakespeare's *Hamlet* with each performance. Aided by algorithmic procedures, Dorsen absorbs the spectators in a 'swirl of connections amongst memory, language and technology', as she states on her website, making them reflect about grief, absence and lack.

Yesterday Tomorrow examines how we can remain optimistic towards the future, having experienced all our lives that we can't truly change the world: things just keep happening, there's no arrival, only continuation. Together with *Hello Hi There* and *A Piece of Work*, it forms a trilogy. In Dorsen's own words: 'Together they make a little journey, through nihilism and grief, back out into the world with energy and hope.' This thought seems to echo another trilogy, *No hay caminos, hay que caminar* (there are no roads, you can only walk) by Luigi Nono, central composer in last year's Holland Festival.

In this new production Dorsen gradually transforms the Beatles' hit *Yesterday* into *Tomorrow*, a song from the musical *Annie*. Not because she is particularly fond of either – she finds *Yesterday* an overly sentimental cliché of nostalgia, *Tomorrow* a perhaps even more sappy cliché of optimism – but because she wishes to address the impact of a world that's constantly in flux. Can we believe things will get better in the face of all the reasons we have to fear the future: climate change, growing anti-intellectualism, religious fanaticism, and our own retreat into virtual reality?

Put differently: are we the willing victims of manipulations by the powers that be, or are we the makers of our own future? Dorsen answers the second question with a tentative 'yes'. While working on *Yesterday Tomorrow* with the three singers, she discovered that the algorithms generate new musical textures far more beautiful than those of the original songs. In a sense these are 'un-clichéd', a perfect metaphor for what the piece is about: both our conceptions of the past and the future are simplistic reductions, the true world is chaotic and complex. Yet our ability to 'un-clichéd' these fixed notions may

generate optimism and energy towards the future.

Yesterday Tomorrow is called a 'musical', even though there is no dramatic interaction between the performers in a traditional sense. There is no character development, nor is there a proper narrative, the term is used tongue-in-cheek. The singers are sight-reading textual and aural cues from big projection screens, that also contain rudimentary information concerning their movements on the stage. The duration of the piece is uncertain: the number of steps for *Yesterday* to transform into *Tomorrow* can be set, yet the computer then follows its own path, adding, changing or removing notes according to strict algorithmic rules. Dorsen: 'I hope the audience will experience this state of continual change with curiosity rather than anxiety.'

ABOUT THE ARTIST

New York based Annie Dorsen graduated from the Yale School of Drama and works in a variety of fields, including theatre, film, dance and, as of 2010, digital performance. In whatever discipline she operates, Dorsen always addresses social and political issues.

In 2008 she created the interactive *Democracy in America*, a 'four-dimensional collage' assembled from the desires of the public. The entire content – from props to texts, physical gestures, costume, ideological concepts, stage design and sound cues – was submitted by the audience itself: art made in a political way.

That same year Dorsen won an Obie Award for her direction of the Broadway musical *Passing Strange*. Based on a libretto by the rock singer Stew and composed by Stew and Heidi Rodewald, it describes a young African American's artistic journey of self-discovery, containing elements of French existentialism and the German *Bildungsroman*.

In 2009 she addressed a comparable theme with her direction of Laura Karpman's music-theatre piece *Ask Your Mama*, a setting of Langston Hughes' 1962 poem. The main roles was sung by the soprano Jessye Norman and Tariq Trotter (a.k.a. Black Thought) of The Roots.

Since 2010 Dorsen has been examining the possibilities of creating new works by changing original material with the help of computerized algorithms. Her new piece *Yesterday Tomorrow* forms a trilogy with *Hello Hi There* (2010) and *A Piece of Work* (2013).

translation Thea Derks

more biographies on our website hollandfestival.nl

Hoofdbegunstiger / Patron

FONDS21

Yesterday Tomorrow wordt mede mogelijk gemaakt door

